

SISTEMUL ELECTRONIC DE ACHIZIȚII PUBLICE PENTRU ECHIPAMENTUL MILITAR: REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

GHELBET Angela¹, GOLAN Antonina²

¹Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova,

²Secția Transporturi, Comunicații Militare din cadrul Armatei Naționale, Chișinău, Republica Moldova

*Autor corespondent: GHELBET Angela: e-mail angela.ghelbet@adm.utm.md

Summary: *The organization of procurement is one of the basic tasks for contracting authorities and tenderers in the goods and services market. The efficiency with which financial resources are used for this purpose depends on the quality of the product according to the standards. The application of the electronic public procurement system for military equipment offers total transparency of the entire process, the possibility of analyzing the use of financial resources and aims to improve the efficiency of the public procurement system on the quality of the procedures and ensure the access of the improvement of the business environment to the contracts financed from public funds.*

Keywords: *procurement, public procurement system, military equipment, special regime, procurement plan.*

1. INTRODUCERE

Avansarea tehnologiilor informaționale a dus la optimizarea procesului de achiziție a echipamentului militar de la modalitatea tradițională (manuală) la un sistem electronic de achiziții publice, care asigură desfășurarea procesului cu respectarea prevederilor legale și optimizarea lui conform celor mai bune practici de lucru ale unui proces de achiziții publice. Anul 2018 a fost un an crucial pentru sistemul de achiziții publice prin lansarea programului de utilizare experimentală a sistemului MTender pentru procedurile de achiziții publice prin cererea ofertei de prețuri și licitație deschisă. Acesta reprezintă o infrastructură informatică unitară care oferă instituțiilor publice posibilitatea achiziției de produse, bunuri și servicii prin mijloace electronice, iar agenților economici posibilitatea de a depune ofertele pentru licitațiile electronice, sprijinind principiul transparenței, adică punerea la dispoziția celor interesați, toate informațiile necesare pentru a putea participa la o licitație publică [1-4].

2. METODE ȘI MATERIALE

În calitate de materiale de studiu pentru documentarea corespunzătoare sunt identificate: Legea cu privire la achizițiile publice, ghiduri pentru facilitarea procedurilor în achizițiile publice, publicații care reflectă tematica achizițiilor publice, directive UE. Analiza datelor statistice cu privire la planul achizițiilor publice ale bunurilor, lucrărilor și serviciilor al Agenției Asigurare Resurse și Administrare Patrimoniu a Ministerului Apărării oferă o panoramă a anvergurii și capacității de absorbție a serviciilor de către agenții economici.

3. GENERALITĂȚI CU PRIVIRE LA ACHIZIȚIILE PUBLICE

Potrivit Legii 131/2015 din 03.07.2015 privind achizițiile publice, acestea sunt definite drept "procurarea, prin intermediul unui contract de achiziții publice, de bunuri, de lucrări sau servicii de către una sau mai multe autorități contractante de la operatorii economici selectați de acestea, indiferent dacă bunurile, lucrările sau serviciile sunt destinate sau nu unui scop public" [1].

Tranziția la achizițiile publice electronice este condusă de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova. Scopul propus al procesului constă în "asigurarea utilizării mai transparente și mai eficiente a bugetului de stat al Republicii Moldova" [5].

Pentru o mai ușoară conectare a părților participante în proces și asigurarea accesului sistemului de către autoritățile contractante și ofertanții de pe piața de bunuri și servicii, s-a creat platforma de achiziții electronice care oferă cele mai complexe servicii digitale pentru utilizatorii MTender [5]. Noțiunile operante de bază ale platformei sunt prezentate în continuare în tabelul 1.

Tabelul 1: Noțiuni specifice platformei de achiziții electronice [5]

Indicatorul	Descrierea
e-achizitii.md	portal informațional pentru toți cei interesați de domeniul achizițiilor electronice
DUAЕ	platforma pentru completarea online a formularului DUAЕ (Documentul Unic de Achiziții European)
e-notificări	instrument de transmitere automatizată a notificărilor prin mail și sms
expert	modul de instruire online în domeniul achizițiilor publice
e-document	pentru generarea online a Anunțului de participare pentru procedura de achiziție inițiată pe platforma e-licitatie.md
e-quality	funcțional pentru aprecierea calității executării contractelor de achiziții publice

Obiectivele ce urmează să fie atinse au la bază principiul transparenței, al accesibilității, minimizarea traseului achizițiilor. Figura 1 ilustrează aceste aspecte. Deoarece achiziția echipamentului militar se desfășoară prin intermediul sistemului nominalizat, se respectă toată procedura stabilită în acest sens, și anume, prin ordin departamental este instituit grupul de lucru care inițiază și desfășoară proceduri de achiziție publică pentru satisfacerea necesităților stabilite cu respectarea principiilor asigurării concurenței, eficienței, transparenței, tratamentului egal, nediscriminării și nedivizării acestora.

Iar potrivit Legii privind achizițiile, urmează să menționăm adițional Articolul 6 "Regimul special" care completează principiile de bază ale funcționalității sistemului cu următoarele aspecte [1]:

- Autoritățile contractante din domeniul apărării naționale, ordinii publice, siguranței și securității naționale au obligația de a aplica prevederile legii cu privire la achizițiile publice;
- Dreptul de participare la procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice poate fi rezervat de către Guvern unor ateliere protejate și întreprinderi

sociale de inserție în cazul în care majoritatea angajaților implicați sunt persoane cu dizabilități care, prin natura sau gravitatea deficiențelor lor, nu pot desfășura o activitate profesională în condiții normale;

- În cazul în care participarea la procedura de atribuire se realizează conform prevederilor prezentate mai sus, autoritatea contractantă are obligația de a preciza acest fapt în mod explicit în anunțul de participare.

Comunitate socială	Comunitate de afaceri	Instituții publice
<ul style="list-style-type: none"> •licitațiile publice sunt accesibile online; decizia de achiziție publică se publică în mod transparent și în timp real; cetățenii pot urmări deciziile și modul în care sunt cheltuiți banii. 	<ul style="list-style-type: none"> •serviciu de achiziții publice complet electronic va oferi un acces mai bun la oportunitățile pentru comunitatea de afaceri, în special întreprinderile mici și mijlocii locale 	<ul style="list-style-type: none"> •planificarea îmbunătățită a cheltuielilor, achiziții mai rapide și mai calitative, ca urmare a procedurilor electronice de licitare care implică "zero hârtie"

Figura 1: Beneficiile aplicării serviciului guvernamental digital – MTender [5]

Pentru familiarizarea cu procedura se recomandă să fie consultate Legea nr. 131/2015 cu privire la achizițiile publice; H.G. Nr. 665 din 27.05.2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică; pagina oficială MTender; Ghidurile elaborate pentru a facilita procesul achizițiilor și alte materiale publicate la tema respectivă.

Echipamentul militar face parte din categoria bunurilor care sunt achiziționate prin procedura Achizițiilor publice conform planului aprobat.

La planificarea contractelor de achiziții publice de bunuri sunt luați în considerare indicatorii prețurilor medii pe piață, locului livrării bunurilor, complexitatea bunurilor, scopul achiziționării bunurilor, perioada de executare a contractelor, pentru fiecare perioadă în cadrul căreia vor fi livrate bunurile [1, 3, 4, 7, 8].

Este de menționat că în cazul echipamentului de înaltă calitate, care depășește prețul mediu de piață, acesta nu se planifică a fi achiziționat, astfel din motivul bugetului auster, se preferă aprecierea câștigătorului licitației, acela care oferă preț mai redus, dar nu și calitate înaltă. În aceste condiții, pentru creșterea calității este necesar de stabilit o marjă admisibilă peste prețul mediu de piață, măcar pentru o parte din articolele de echipament cel mai importante în utilizare, în scopul evitării formulei calitatea rea - preț mic și tinderea spre formula calitate înaltă - preț rațional care să satisfacă organizația contractoare, dar și agentul economic livrator [1, 4, 7].

Procedurile de bază de atribuire a contractului de achiziții publice sunt licitația deschisă și licitația restrânsă. La acestea se mai adaugă achizițiile publice de valoare mică care este o modalitate specifică, de achiziționare directă de bunuri, de valoare estimată scăzută.

Prin utilizarea platformei de achiziții electronice s-a ajuns la înlăturarea unui ansamblu de deficiențe identificate care au determinat în timp cheltuirea ineficientă a

fondurilor publice, blocaje birocratice, dar și o lipsă a asumării răspunderii, numeroase contestații și prelungirea sau anularea unor proceduri. Impunerea procedurilor standardizate au exclus lipsa de transparență a procesului de achiziție, reducerea corupției, gradul scăzut de utilizare a mijloacelor electronice, corecțiile financiare și absorbția redusă a fondurilor existente.

4. PLANUL ACHIZIȚIILOR PUBLICE

Planul achizițiilor publice ale bunurilor, lucrărilor și serviciilor al Agenției Asigurare Resurse și Administrare Patrimoniu a Ministerului Apărării ne prezintă informație generalizată cu privire la natura achizițiilor dar și valoarea acestora. Informația respectivă este făcută publică odată cu plasarea pe pagina oficială a Agenției, fiind accesibilă pentru agenții economici interesați de ofertele respective.

Menționăm că alături de obiectivele enunțate, achizițiile publice organizate în mod electronic, transparent, deschis, în timp real oferă o reală șansă de participare în procesul achiziției a agenților economici pentru care aceste tranzacții sunt salvatoare și le asigură durabilitate, mai ales în contextul factorilor de mediu actuali. Tabelul nr. 2 oferă informații de bază cu privire la volumele și domeniile achizițiilor publice pe o perioadă de 5 ani, evidențiind echipamentul militar.

Tabelul 2: Informații cu privire la planul achizițiilor publice ale Agenției

Perioada	Obiectul achiziției	Valoarea fără TVA, mln lei	Ponderea, %	Abaterea față de anul precedent*, %
2019	Total achiziții 2019, din care:	110002,1	100	100
	Echipament militar individual, etc.	13150	11,95	100
2020	Total achiziții 2020, din care:	92375,1	100	83,97
	Echipament militar individual, etc.	14000,1	15,16	106,46
2021	Total achiziții 2021, din care:	128434,5	100	139,8
	Echipament militar individual, etc.	21077,5	16,41	150,55
2022	Total achiziții 2022, din care:	195839,9	100	152,48
	Echipament militar individual, etc.	29964,5	15,3	142,16
2023	Total achiziții 2023, din care:	124782,3	100	63,72
	Echipament militar individual, etc.	8333,3	6,67	27,8

* - anul precedent 100

Termenul de echipament militar reprezintă totalitatea obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte și accesorii prevăzute în normele de echipare a militarilor, precum și cele care formează resortul bunurilor materiale necesare paturilor din dormitoare, cămine, spitale, etc. [10].

O scurtă analiză a valorilor prezentate în tabelul 2 indică o creștere a valorii totale a achizițiilor pentru perioada 2019-2022, în mediu de 124,8 %, ponderea cheltuielilor pentru echipamentul militar se păstrează în limita a 14,7 %. Doar achizițiile planificate pentru anul 2023 prezintă o diferență, în sensul unor valori inferioare celor anterioare, ca rezultat al factorilor de mediu prezenți, a incertitudinii și conjuncturii geo-politice scontate printr-un buget auster.

Obiectul achiziției se divide în 3 grupe distincte: bunuri, servicii și lucrări. Conform destinației obiectului achiziției, în actul achiziției publice pot fi atrași agenți economici din toate domeniile industriale, astfel realizându-se alt principiu, - al valorii pentru bani. Acest principiu se regăsește în recomandările "procedurilor achizițiilor publice durabile" [4].

Un avantaj al aplicației este operativitatea în procesul achizițiilor, care duce la reducerea timpului luării deciziilor de către conducere, fiind un reper important în cadrul modului de colectare, procesare și analiză a informațiilor. Estimarea situației asigurării cu echipament este una din principalele componente ale modului logistic la planificarea operațiilor, în special, dotarea trupelor nou-formate în caz de declararea situației de asediu sau război, care din motivul operativității/tergiversării procedurilor de achiziții pot decide soarta succesului în luptă.

Aplicația Mtender din perspectiva asigurării cu echipament militar va oferi posibilitatea aducerii informațiilor despre stabilirea funcțiilor și cerințelor impuse îmbrăcămintei pentru militari într-un singur câmp informațional pentru autoritățile contractante și ofertanți.

Anterior, specialiștii în domeniul achiziției echipamentului petreceau o cantitate semnificativă de timp pentru îndeplinirea funcțiilor de rutină legate de gestionarea documentelor, colectarea și analizarea informațiilor de intrare, timpul total atribuit la îndeplinirea acestor funcții fiind peste 60%, iar cu MTender, aceasta se reduce la 10%.

5. CONCLUZII

Mtender este o aplicație a cărei eficiență este deja evidențiată prin creșterea eficacității organizaționale a sistemului de asigurare cu echipament la nivel central și reprezintă optimizarea procesului în următoarele domenii: crește eficiența gestionării suportului vestimentar, adică reducerea timpului de reacție al conducerii centrale și al serviciului echipament, ceea ce duce la actualizarea activităților în organele de conducere; creșterea eficienței desfășurării licitației, ceea ce se realizează prin reducerea timpului petrecut de executanți pentru a îndeplini sarcini, îmbunătățind în același timp calitatea implementării acesteia; creșterea eficienței proceselor de planificare și control prin îmbunătățirea exactității cerințelor contractorului cu disponibilitatea agenților contractați [5, 2, 3].

Achizițiile publice pentru echipamentul militar permit antrenarea în procesul achiziției a jucătorilor industriei ușoare sau textile autohtoni, a producătorilor de încălțăminte, de îmbrăcăminte și categoriei specifice ale textilelor de interior. Acest aspect prezintă un avantaj și o oportunitate pentru producătorii din domeniul dat. Pornind de la capacitatea limitată a pieței, puterea slabă de cumpărare și a altor fenomene ce descriu mediul economic specific, totodată amintind că industria ușoară în Republica Moldova rămâne o industrie intensivă în forță de muncă, ce are sub 20 mii de angajați, preponderent femei, achizițiile publice pentru producerea echipamentului militar reprezintă mai mult decât o oportunitate. Este șansa reală de asigurare a durabilității afacerii, prin comenzi sigure, numite și Comenzi de Stat, care permit păstrarea locurilor de muncă, achitarea salariilor angajaților, suportarea cheltuielilor perioadei de gestiune și/sau obținerea unui beneficiu în urma desfășurării activității economice în domeniul industriei ușoare.

Mărimea entităţii este un aspect de bază, de care trebuie să se țină cont, dar nu mai puțin important vor fi și indicatorii capacității de producție în raport cu calitatea dotării tehnice a procesului. Calitatea dotării tehnice în funcție de specializarea întreprinderii reprezintă baza pentru asigurarea imperativului enunțat care permite asigurarea raportului calitate înaltă - preț rațional ce urmează să satisfacă atât organizația contractoare, dar și entitatea livratoare în actul achiziției publice.

Pentru a putea beneficia de oportunitatea de contractare a Comenzilor de Stat entitățile domeniului industrie ușoară trebuie să realizeze anumite obiective de dezvoltare, devenind capabilă să onoreze obligații contractuale de acest nivel.

6. REFERINȚE

1. Legea 131/2015 din 03.07.2015 privind achizițiile publice. Publicat 31.07.2015 în MO nr. 197-205 art. 402.
2. Hotărâre de Guvern Nr. 665 din 27.05.2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică.
3. Ghidul de bune practici în domeniul achizițiilor publice. Disponibil: www.servicii locale.md.
4. Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova. Agenția servicii publice. Ghid privind achizițiile publice durabile. 2017.
5. <https://mtender.gov.md/>
6. MILLER Alex, RAY L. Joshua. *Moving from best practices to standard practices in defense acquisition*. Defense Acquisition Review Journal, January 2015. Vol.22, No.1: 64-83.
7. RUSU E. *Eficiențizarea sistemului de achiziții publice din Republica Moldova în contextul prevederilor legislative ale UE*. Studia Universitatis Moldaviae. Revistă științifică a universității de Stat din Moldova, 2016, nr.7 (97), pag. 107-111.
8. Documentația standard pentru realizarea achizițiilor publice de bunuri și servicii. Anexa nr. 1 la Ordinul Ministrului finanțelor nr. 115 din 15.09.2021.
9. Planul de achiziții publice ale bunurilor, lucrărilor și serviciilor al Agenției Asigurare Resurse și Administrare Patrimoniu a Ministerului Apărării 2019-2023. Disponibil: <https://www.army.md/?lng=2&action=show&cat=148>
10. Dacian, I., Managementul resurselor apărării, Sibiu, Editura Academiei Forțelor Terestre, 2001